

BỐI CẢNH KINH TẾ - XÃ HỘI VÀ TÔN GIÁO CỦA NGƯỜI ARAB TRONG KỶ TIỀN ISLAM GIÁO

Tóm tắt: Văn minh Arab là một trong những bộ phận của văn minh nhân loại. Dù nhìn cách nào văn minh này đều có tầm ảnh hưởng trong nhiều lĩnh vực. Gần đây, văn minh Arab, nhất là văn hóa Islam giáo, được thế giới quan tâm nhiều, có thể xem là hiện tượng nổi bật vào đầu thế kỷ XXI. Thế kỷ tiền Islam giáo, người Arab đã có mặt bên tranh tôn giáo rất đa dạng, vừa thế thần thánh, ma quỷ, linh hồn tử tiêng, vừa tiếp thu các tôn giáo bên ngoài như Do Thái giáo và Kitô giáo. Hiện nay, các niềm tin tôn giáo đó vẫn tồn tại trong xã hội Arab cũng như trong giáo lý Islam giáo. Nhưng tín đồ Islam giáo không tách biệt đâu là yếu tố văn hóa tiền Islam giáo và đâu là yếu tố văn hóa Islam giáo. Bài viết trình bày bối cảnh kinh tế - xã hội và tôn giáo của người Arab thế kỷ tiền Islam giáo.

Từ khóa: Người Arab, văn minh Arab, Islam giáo.

1. Dẫn nhập

Người Arab và nền văn minh của họ đóng góp một phần vào văn minh nhân loại. Dù nhìn cách nào văn minh Arab có thể tìm thấy trong nhiều lĩnh vực khác nhau. Thế gian gần đây, Islam giáo, một trong những thành tựu của văn minh Arab được thế giới chú ý nhiều. Hiện tại, Islam giáo có mặt ở hầu hết các châu lục trên thế giới, số tín đồ đang tăng nhanh, nhất là ở những nơi phát triển. Tôn giáo này được xem là sản phẩm văn hóa tinh thần mãnh liệt của người Arab. Các nhà thần học Islam giáo cho rằng, xã hội Arab thế kỷ tiền Islam giáo là một xã hội nông mướn và đầy rẫy tệ nạn xã hội. Vì vậy, sự ra đời của Islam giáo nhằm mục đích cải tạo xã hội Arab thoát khỏi những thói quen lạc lõng đó. Bài viết này góp phần làm rõ bối cảnh kinh tế - xã hội và tôn giáo của người Arab thế kỷ tiền Islam giáo.

* ThS., Khoa Đông Phương học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

2. Nguồn gốc của người Arab

Người Arab là cư dân bản địa trên bán đảo Arab. Xét về nguồn gốc, họ thuộc chủng tộc Caucasoid, mà các chi của nó phân bố khắp xung quanh Trung Đông, Bắc Phi, Armenia, Arabiyah và Irania. Các sử gia phân chia người Arab thành hai nhóm. Nhóm Arab Baydah đã tuyếch chủng, không để lại dấu vết gì, ngoài trừ một vài ghi chép tìm thấy trong thánh kinh. Nhóm người Arab này trước đây từng cư trú ở Mesopotamia. Do vua Namrud của Babylonias tấn công Nam Mesopotamia vào năm 2000 trước Công nguyên, nên họ di cư tới nhiều khu vực khác, trong số đó các tộc người du mục như Ad, Thamud, Tasm, Jadis, Ashab al-Ras và Madyan hay được nhắc đến¹. Nhóm người Arab Bāqiyah là hậu duệ của nhóm Bani Qahtān và Bani Adnān định cư ở lưu vực sông Euphrat, sau đó di cư đến Yaman. Nhóm Bani Qahtān là người Arab Áribah (người Arab gốc) cư trú ở bán đảo Arab. Còn nhóm Bani Adnān là người Arab Musta'ribah. Cả hai nhóm này đều lấy tiếng Arab làm ngôn ngữ chính. Họ có nguồn gốc ở phía Bắc nhưng sau đó lại đến cư trú ở Mecca. Họ là hậu duệ của Nabi Isma'il bin Ibrahim, mà sau này Muhammad cũng là hậu duệ đời thứ hai của Nabi Isma'il bin Ibrahim. Theo Ibnu Hishām, tất cả người Arab đều là hậu duệ của Isma'il và Qahtān. Nhưng theo người Yaman, Qahtān là hậu duệ của Isma'il và Isma'il là cha của tất cả người Arab².

Như vậy, người Arab là cư dân bản địa trên bán đảo Arab, sống du mục do khu vực cư trú của họ nằm trên sa mạc khô cằn và rất ít mưa. Họ thường xuyên di chuyển từ nơi này đến nơi khác nơi có đồng cỏ, để đi chăn nuôi cừu và dê sau mưa.

3. Bối cảnh kinh tế - xã hội Arab thời kỳ tiền Islam giáo

Islam giáo là tôn giáo ra đời trên bán đảo Arab, do người Arab khởi xướng. Để hiểu rõ các sự hình thành của Islam giáo cần xem xét bối cảnh kinh tế và xã hội của người Arab. Bởi vì, nhưng tiền đề này sẽ góp phần lý giải bản chất hay được đi tìm của các tôn giáo ở khu vực Arab.

3.1. Về bối cảnh kinh tế

Kinh tế là một trong những nhân tố quan trọng góp phần hình thành cấu trúc xã hội và thế chế chính trị của một quốc gia. Hoạt động kinh tế của người Arab thời kỳ tiền Islam giáo trước hết là trồng trọt. Trồng trọt của người Arab phần lớn phát triển ở những khu vực có nguồn nước hay xung quanh các ốc đảo. Vì vậy, cây trồng ở bán đảo Arab rất ít và chủ

loài, chủ yếu là chà là và xoài rừng. Nếu xa đi đâu thì hầu như không có loài cây nào khác.

Chà là là loài cây trồng chủ yếu của người Arab. Quả của loài cây trồng này có chồi dính cao, là loài thực phẩm có thể giữ được trong thời gian dài. Ở khu vực Arab có rất ít vùng có thể trồng trọt được. Một trong những vùng có nền nông nghiệp quan trọng nhất ở bán đảo này là Yastrib (Madinah)³.

Trồng trọt chủ yếu đáp ứng nhu cầu tiêu dùng cho cộng đồng người Arab. Do điều kiện tự nhiên khắc nghiệt, diện tích trồng trọt được ở khu vực này rất nhỏ và phân bố rời rạc, nên hoạt động trồng trọt không mang lại nguồn nuôi sống cho gia đình.

Nghề chăn nuôi của người Arab cũng chủ yếu tập trung ở những khu vực có nguồn nước. Chăn nuôi và săn bắn vật nuôi rất ít, chủ yếu là dê, lạc đà và ngựa. Lạc đà dùng làm phương tiện đi lại và vận chuyển chủ yếu của người dân nơi đây. Vì vậy, loài vật này được ví là Sabinatus Shahra (con thuyền trên sa mạc). Còn dê là một trong những nguồn sống quan trọng nhất của người Arab, vì sữa của nó được dùng làm thức uống, thịt của nó được dùng làm thức ăn, còn da và lông của nó được dùng làm quần áo hoặc lều bạt⁴.

Có thể nói, việc chăn nuôi không nhằm mục đích kinh tế, mà chủ yếu đáp ứng nhu cầu hàng ngày của người Arab như đi lại, vận chuyển, làm thức ăn, v.v... Nếu như không có lạc đà và ngựa, người Arab sẽ khó tiếp xúc với thế giới bên ngoài và khó phát triển nghề buôn bán của mình.

Nghề dệt vải và nghề rèn là hai nghề thủ công truyền thống lâu đời của người Arab. Việc dệt chủ yếu từ lông dê nhằm đáp ứng nhu cầu mặc trong gia đình. Nghề rèn chủ yếu làm vũ khí như kiếm, gươm và áo giáp phục vụ cho nhu cầu chiến tranh cũng như bảo vệ đồng cỏ, nguồn nước của bộ tộc mình.

Do có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú nên về sau, người Arab bắt đầu làm các vật trang trí hay trang sức từ kim loại quý và đá quý. Những sản phẩm đó được bán ra nhiều khu vực khác nhau trên thế giới. Tuy vậy, các nghề thủ công này chủ yếu nhằm đáp ứng nhu cầu sinh hoạt hàng ngày của người Arab chứ chưa tính đến mặt kinh tế.

Buôn bán là nghề chính của người Arab. Do bán đảo Arab có vị trí chiến lược, nằm trên con đường thương mại quốc tế, đặc biệt con đường kết nối Viễn Đông và Ấn Độ với Trung Đông; qua bán đảo Arab là đến

Trung Á, đến Iran, Iraq rồi đến Trung Hoa; qua đường biển là con đường Melayu và xung quanh Ấn Độ đến vịnh Arab hoặc xung quanh bán đảo Ả Rập đến Hồng Hải hoặc Yaman và kích thích Ấn Độ hay Ai Cập⁵. Do đó, phần lớn các hoạt động trên bán đảo Arab đều tham gia vào hoạt động buôn bán. Buôn bán trở thành nguồn kinh tế béo bở đem đến lợi nhuận cho đa số các quốc gia trong khu vực này.

Vào thời kỳ tiền Islam giáo, Mecca trở thành trung tâm thương mại kết nối vùng Jeddah với Bagdad, Suriah và Damsyik. Các thương nhân từ Yaman mua đến Bagdad, Suriah, Damsyik, Cairo bằng đường biển rồi đi ngang qua Mecca. Vì vậy, phần lớn người dân Mecca lấy nghề buôn bán để kiếm sống. Đây là nhân tố làm cho Mecca sớm trở thành trung tâm của Arab.

3.2. Về bối cảnh xã hội

Xã hội Arab được phân thành loại hình du mục (nông thôn) và loại hình định cư (thành thị). Loại hình du mục là xã hội nông thôn của nhóm người Badui, cư trú ở vùng trung tâm nội địa. Nhóm người này có số lượng lớn nhất, thương mại di chuyển từ nơi này đến nơi khác. Nghề kiếm sống của họ là trồng trọt và chăn nuôi. Còn loại hình định cư là xã hội thành thị của nhóm người Ahlul Hadhar, cư trú ở những vùng ngoại vi bán đảo Arab. Nhóm người này thương mại kiếm sống bằng nghề buôn bán, tham chí số đông là đi và ngả sang Syam, Ai Cập và Ba Tư để buôn bán⁶.

Xã hội Arab truyền thống được tổ chức theo thiết chế gia đình phả hệ. Người đàn ông có vị trí quan trọng trong gia đình và ngoài xã hội. Trong gia đình, người đàn ông là trụ cột kinh tế. Họ buôn bán, trồng trọt để nuôi sống gia đình. Vì vậy, con trai là người kế tục gia đình. Họ phải giúp cha trong việc buôn bán cũng như tham gia vào những cuộc chiến tranh giành lãnh thổ của mình với bộ tộc khác. Trong thời kỳ tiền Islam giáo, việc sinh con gái được xem là điều không may của gia đình. Người cha gia đình có quyền giết con gái của mình nếu nó không hữu ích đối với gia đình. Hành động giết người này được xem là không có tội.

Ngoài xã hội, người đàn ông có nhiệm vụ tìm nguồn nước, động vật cũng như tham gia những cuộc chiến nhằm tranh giành hoặc bảo vệ nguồn nước, động vật và địa bàn cư trú của bộ tộc mình. Vai trò quan trọng nhất của người phả hệ trong xã hội Arab là sinh con trai để nối dõi. Vị trí của họ sẽ được xem trọng nếu họ có thể sinh con trai, có chức năng giàu có là lãnh đạo của đoàn thương nhân.

Xã hội Arab thời kỳ tiền Islam giáo, dĩ nhiên là một xã hội phân cấp, được tổ chức theo hình thức bộ lạc. Quan hệ gia đình được kết nối với nhau bằng quan hệ huyết thống và hôn nhân. Sự liên minh các gia đình sẽ tạo nên một đơn vị mạnh mẽ, có thể giúp đỡ nhau nếu như có vấn đề gì xảy ra. Một số gia đình liên minh lại thành kabilah (bộ tộc), các kabilah liên minh thành ummu (bộ lạc) do Syekh lãnh đạo. Do vậy, quan hệ tộc người trong xã hội Arab rất mạnh mẽ và có kết quả báo về lợi ích của bộ tộc mình.

Tóm lại, xã hội Arab truyền thống được hình thành trên cơ sở thiết chế gia đình phả hệ và sự liên minh giữa các gia tộc, đến giai đoạn Islam giáo ra đời thì chế độ tộc mà thôi. Vai trò và vị trí của người đàn ông được thiết lập trong gia đình cũng như ngoài xã hội từ rất lâu do thiết chế này phù hợp với bài nghiên cứu kinh tế và xã hội các nước thu nhập thấp của Arab lúc bấy giờ.

4. Thời cúng của người Arab thời kỳ tiền Islam giáo

Do điều kiện tự nhiên khắc nghiệt, người Arab sống tìm cho mình chỗ dựa tinh thần để tâm hồn cũng như giải thích những hiện tượng huyền bí xung quanh. Trong thời kỳ công xã nguyên thủy, người Arab đã có hình thức thờ cúng các vị thần linh, tiêu biểu gồm các loại hình sau đây:

4.1. Thờ ngẫu tượng

Người Arab thờ ngẫu tượng là do một bộ phận lớn tôn kính đến Masjidil - Haram và Ka'bah. Một hành động ngẫu nhiên thánh địa theo sự chỉ dẫn của Nabi Ibrahim, lúc quay lại, người ta thờ ngẫu tượng như hòn đá đó mang về. Những hòn đá đó luôn được đặt ở một nơi trang nghiêm suốt kỳ lễ đầu năm nào họ đến gần chân. Sau đó, họ thực hiện nghi lễ Thawaf (đi vòng quanh) giữa những làm nghi lễ này tại đền Ka'bah. Nghi lễ này được thực hiện nhằm tích phúc lành, thể hiện tình yêu và sự tôn kính của họ đối với đền Ka'bah⁷.

Người Arab thờ ngẫu tượng, nhất là những bệ thờ bán thân đặt xung quanh đền Ka'bah là do Amr bin Lubayyi, một người thu nhập của Banu Khuza'ah đã giành quyền kiểm soát đền Ka'bah và thành phố Mecca tay người Jurhum. Sau khi đánh bại người Jurhum, ông đến Balqa thuộc vùng Syam. Ở đó, ông thấy người dân thờ ngẫu tượng. Lúc quay về, ông mang một bệ thờ ngẫu tượng có tên là Hubal. Về đến Mecca, bệ thờ ngẫu tượng đó được đặt thờ cúng đền Ka'bah. Sau đó, ông kêu gọi người dân Hijaz cùng thờ bệ thờ ngẫu tượng đó, được biết là những người đang hành hương. Lại kêu gọi được nhiều người Hijaz làm theo⁸. Đến thời, hầu

nhà mới bắt đầu du mục, mới gia đình đầu tiên người tị nạn. Khi Rasulullah Saw (Sĩ giả Muhammad) chinh phục Mecca, người ta tìm thấy xung quanh đền thờ Ka'bah có kho tàng 360 bọc tị nạn. Rasulullah Saw đã ra lệnh mang những bọc tị nạn đó ra khỏi ngôi đền và thiêu hủy⁹. Những bọc tị nạn này không chỉ để làm bọc ngáng đá, bọc gối theo ý muốn của họ, mà còn để làm bọc vàng, bọc bạc và nhiều kim loại quý khác.

Người Arab cho rằng, người tị nạn có sức mạnh phi thường. Những bọc tị nạn là phụng vật tiến dâng lên với Thượng Đế hơn những gì được nói trong *Kinh Al-Qur'an* và sau. Người Arab thường thờ cúng hình ảnh thờ cúng bái người tị nạn mới khi buôn bán hoặc chiến tranh¹⁰. Tuy nhiên, không phải tất cả các tị nạn đều được người Arab thờ, mà mới bắt đầu thờ mới tị nạn khác nhau. Chẳng hạn, nhóm người Quraisy ở Mecca thờ tị nạn Uzza đầu tiên; người Bani Saqif thờ Latta đầu tiên; người Bani Aus và người Khazraj ở Madinah thờ tị nạn Manat đầu tiên¹¹.

4.2. Thờ thiên thần

Thờ thiên thần (Malaa-ikah) là thờ sĩ giả của Thượng Đế. Người Arab cho rằng, Malaa-ikah là sĩ giả của Thượng Đế phái xuống trần gian. Malaa-ikah có thể ban mới điều mà con người cầu xin hoặc mong muốn. Tuy nhiên, Malaa-ikah có thể rút lại những gì đã ban cho con người.

Người Arab xem Malaa-ikah là các vị thần ở trần gian. Malaa-ikah được thờ nhiều nơi trên bán đảo Arab. Hiện nay, hình thức thờ cúng này được lồng ghép vào Islam giáo. Một số bọc tị nạn Arab còn cho rằng, Malaa-ikah là hình thân của các con gái của Thượng Đế¹². Bởi vậy, họ cho rằng, việc thờ Malaa-ikah cũng giống như thờ Thượng Đế.

4.3. Thờ linh hồn

Thờ linh hồn của người Arab là hình thức thờ cúng các lực lượng siêu nhiên tồn tại song song với xã hội của loài người như thần linh (jin), ma quỷ (ghul) và linh hồn tiên (ruh). Người Arab quan niệm, những điều kỳ lạ này có liên hệ trực tiếp với Malaa-ikah, mà Malaa-ikah lại có quan hệ với Thượng Đế. Do đó, họ cho rằng, các lực lượng thần bí này có quan hệ với Thượng Đế. Bởi vậy, nhiều người Arab đã thờ cúng thần linh, ma quỷ, linh hồn tiên trong gia đình cũng như ngoài cộng đồng.

Người Arab còn quan niệm, thần linh, ma quỷ và linh hồn tiên có sức mạnh thần bí, có thể làm cho con người sống vui vẻ hay ngược lại. Do vậy, để không làm cho họ giận, người Arab rất tôn kính họ và ngại trái ngược của họ. Chẳng hạn, vị thần nữ tị nạn Darahim và nữ trí tuệ của vị thần

này được cộng đồng Arab rất tôn kính. Họ luôn tôn thờ các vị thần và được ví như vị thần trú ngụ để tránh thiên tai có thể xảy ra bất cứ lúc nào hoặc họ cầu xin thần phù hộ cho gia đình và cộng đồng khỏi bệnh tật hoặc được được đi đầu mong muốn, v.v...¹³ Người Arab cũng rất tôn kính linh hồn của vị tiên và thường xuyên tìm kiếm sự giúp đỡ của họ trong những lúc đau buồn. Họ tin rằng, linh hồn của vị tiên có sức mạnh nhập vào cơ thể của con người làm con người.¹⁴ Việc viếng mộ vị tiên được người Arab theo Islam giáo thờ kính sau mộ của con người ngay thờ Sáu.

4.4. Thờ thiên văn

Thờ thiên văn (Ash-Shabiah) là thờ các vì sao, Mặt Trời và Mặt Trăng. Hình thức thờ này ra đời trước khi Muhammad sáng lập Islam giáo và nó vẫn còn được người Arab ở một số vùng xa xôi thờ kính. Người Arab cho rằng, các vì sao, Mặt Trời và Mặt Trăng được Thượng Đế ban cho sức mạnh phi thường để điều khiển thiên nhiên运行. Do vậy, việc thờ những đấng thiêng liêng này được người Arab đứng nhất với thờ Thượng Đế hay thờ Trời.

Các vì sao, Mặt Trời và Mặt Trăng mà các bộ tộc người Arab thờ cũng rất khác nhau. Có bộ tộc thờ Mặt Trời, có bộ tộc thờ Mặt Trăng và có bộ tộc thờ các vì sao. Việc thờ các vì sao được tìm thấy ở Haraan, Bahrain và Mecca ở các tộc người Bani Lakhm, Khuza'ah và Quraisy. Còn tộc thờ Mặt Trời phát triển mạnh trong cộng đồng người Saba thuộc nhóm Qhatan ở Yaman. Người Saba cho rằng, sức mạnh của Mặt Trời giúp họ sức mạnh của Đấng Sáng tạo. Vì vậy, người Saba xem Mặt Trời là Thượng Đế của họ. Sau khi kiến lập Marib bờ vực, người Saba phân tán và di cư đến nhiều khu vực khác nhau. Do đó, họ cũng tiếp thu các tôn giáo của những tộc người khác nơi họ sống. Chẳng hạn, người Saba sống ở Yaman chịu theo Do Thái giáo. Người Saba sống ở Bắc Arab chịu theo Kitô giáo.

5. Tôn giáo của người Arab thời kỳ tiền Islam giáo

5.1. Do Thái giáo

Do Thái giáo là một trong những tôn giáo cổ xưa, hiện vẫn còn được thực hành ở một số nơi trên thế giới. Tôn giáo này gắn liền với lịch sử của người Israel. Người ta cho rằng, Do Thái giáo được người Israel mang đến bán đảo Arab, bởi vì vùng quê của Assyria là quê hương của La Mã thôn tính và buộc họ phải rời quê hương của mình. Nhiều người Do Thái đã chạy đến vùng Yaman và Hijaz. Ở Hijaz, phần lớn người Do Thái cư trú ở thành phố Yatsrib (Madinah). Sau đó, họ truy cập Do Thái

giáo cho người đả phỉ¹⁵. Từ đây, Do Thái giáo bắt đầu lan truyền ra nhiều khu vực khác trên bán đảo Arab. Chính hẳn, Do Thái giáo ở khu vực Yaman do As'ad Abu Karib mang về. Người ta cho rằng, lúc tham gia chiến đấu ở Yatsrib, As'ad Abu Karib đã theo Do Thái giáo. Khi trở lại Yaman, As'ad mang theo hai chục sách Do Thái giáo thuộc bộ tộc Bani Quraizah về để truyền giáo. Sau khi As'ad qua đời, con của ông, Yusuf Dzu Nuwas lên thay đã tiến đánh người Najran theo Kitô giáo và buộc họ cải theo Do Thái giáo. Do nhúng nhủi này chính đời, nên Yusuf ra lệnh cho quân lính đào hầm và thiêu sống họ trong hầm. Câu chuyện này được nhắc đến trong *Kinh Al Qur'an, surat Al-Buruj*¹⁶.

5.2. Kitô giáo

Kitô giáo thâm nhập vào bán đảo Arab thông qua các bộ tộc du mục Ghasasinah và Al Munadzirah. Tôn giáo này chủ yếu du nhập và phát triển ở phía Nam bán đảo Arab. Một số tộc người trong nhóm Quaraisy theo Kitô giáo. Đó là người Bani Asad bin Abdil Uzaa, người Bani Imri-il Qais có nguồn gốc ở Tamim, người Bani Taghlib có nguồn gốc từ tộc người du mục Rabi'ah và một phần tộc người du mục Qudha'ah¹⁷.

Kitô giáo phát triển được ở bán đảo Arab nhờ sự giúp đỡ mạnh mẽ từ phía đế chế La Mã và người Habsyi. Người Habsyi chiếm đóng Yaman vào năm 340 và thế lĩnh của họ, Abrahah đã nắm quyền cai trị đó. Do muốn truyền bá Kitô giáo cho người đả phỉ, nên Abrahah cho xây một nhà thờ ở Yaman và đặt tên là Ka'bah Yaman. Abrahah muốn tất cả người Arab hành hương đến nhà thờ này¹⁸. Thời gian sau đó, nhiều nhà thờ được xây dựng, trong đó Hindun Al Aqdam, Al Laj và Haaroh Maryam được xem là những nhà thờ to lớn và nổi tiếng trên vùng đất Arab.

Người Arab theo Do Thái giáo và Kitô giáo không nhiều. Tuy nhiên, tín đồ của hai tôn giáo này thường xuyên mâu thuẫn, tranh giành ảnh hưởng cũng như phô bày tính ưu việt của tôn giáo mình nhằm lôi kéo các tộc người khác nhau trên bán đảo Arab theo tôn giáo của họ. Các cuộc giao tranh giữa tín đồ của hai tôn giáo này từng xảy ra trong lịch sử. Nhà cầm quyền lúc bấy giờ tham gia vào các cuộc xung đột đó, chính nhận như quốc vương Yaman từng ủng hộ Do Thái giáo và Habsyi ủng hộ Kitô giáo. Tuy nhiên, không lâu sau khi Islam giáo ra đời, người Arab nhanh chóng cải theo tôn giáo này. Các nhóm người theo Kitô giáo và Do Thái giáo bắt đầu hợp đôn trở về chỗ trú ẩn của Islam giáo chính chính những thói xấu của xã hội để ông thời, để phù hợp với mong muốn của đa số người Arab.

6. Tội phạm

Người Arab là một trong những cộng đồng có tinh thần thờ cúng và tôn giáo mãnh liệt trên thế giới. Ngay từ thời kỳ tiền Islam giáo, người Arab đã có một bộ tranh tôn giáo đa dạng. Họ vẽ ra thần ngu tồ, thần linh, ma quỷ, linh hồn tiên, đồng thời tiếp thu các tôn giáo từ bên ngoài như Do Thái giáo và Kitô giáo. Nhờ vậy, bộ tranh văn hóa tinh thần của người Arab rất phong phú. Người Arab luôn đặt mình trong những câu chuyện thần thoại hay truyền thuyết mà từ tiền của họ truyền lại. Chính sự đa dạng về tôn giáo do bối cảnh kinh tế, xã hội thời đó quy định, nên các cộng đồng người Arab có một đời sống tinh thần mãnh liệt và kéo dài đến ngày nay.

Mặc dù theo Islam giáo từ rất lâu, nhưng cho đến nay, một bộ phận người Arab vẫn còn duy trì các hình thức tôn giáo thời kỳ tiền Islam giáo. Do đã ăn sâu vào tiềm thức của người Arab, nên nhiều tín đồ Islam giáo không thể nào tách biệt rõ được đâu là yếu tố văn hóa tiền Islam giáo, đâu là yếu tố văn hóa Islam giáo. Đây là một trong những bằng chứng thú vị cho thấy sự tiếp biến văn hóa diễn ra ngay bên trong một nền văn hóa.

CHÚ THÍCH:

- 1 Ali Mufrodi (1997), *Islam di kawasan Kebudayaan Arab (Islam di khu vực văn hóa Arab)*, Logos, Jakarta: 5-8.
- 2 <http://msubhanzamzami.wordpress.com/2010/10/18/kondisi-arab-pra-islam-dalam-aspek-sosial-budaya-agama-ekonomi-dan-politik/>
- 3 Budiman Rosady (2009), *Sejarah Kebudayaan Islam 1 (Lịch sử văn hóa Islam 1)*, Intimedia CiptaNusantara, Jakarta: 8.
- 4 A. Syalabi (1990), *Sejarah dan Kebudayaan Islam (Lịch sử và văn hóa Islam)*, Pustaka Alhusna, Jakarta: 32.
- 5 <http://msubhanzamzami.wordpress.com/2010/10/18/kondisi-arab-pra-islam-dalam-aspek-sosial-budaya-agama-ekonomi-dan-politik/>
- 6 <http://panduummat.wordpress.com/2011/03/02/kepercayaan-dan-kebudayaan-arab-jahiliyah/>
- 7 K. H. Moenawar Chalil (2001), *Kelengkapan Tarikh Nabi Muhammad Saw (Tiểu sử của Thiên sứ Muhammad) (Jilid 1)*, Gema Insani, Jakarta: 23.
- 8 K.H. Moenawar Chalil (2001), *Kelengkapan Tarikh Nabi Muhammad Saw (Tiểu sử của Thiên sứ Muhammad) (Jilid 1)*, sđđ: 23.
- 9 Hasan Ibrahim Hasan (2006), *Sejarah dan Kebudayaan Islam (Lịch sử và văn hóa Islam)*, Kalam Mulia, Jakarta: 126.
- 10 <http://msubhanzamzami.wordpress.com/2010/10/18/kondisi-arab-pra-islam-dalam-aspek-sosial-budaya-agama-ekonomi-dan-politik/>
- 11 <http://mahluktermulia.wordpress.com/2010/05/13/kondisi-bangsa-arab-pra-islam/>
- 12 K. H. Moenawar Chalil (2001), *Kelengkapan Tarikh Nabi Muhammad Saw (Tiểu sử của Thiên sứ Muhammad) (Jilid 1)*, sđđ: 22.
- 13 K. H. Moenawar Chalil (2001), *Kelengkapan Tarikh Nabi Muhammad Saw (Tiểu sử của Thiên sứ Muhammad) (Jilid 1)*, sđđ: 22.

- 14 Abdul Hamid Siddiq (2005), *Sirah Nabawi Muhammad Saw*, Marja, Bandung: 57.
- 15 Fadhil Sj M. Ag (2008), *Pasang Surut Peradaban Islam dalam Lintasan Sejarah (Sự thăng trầm của nền văn minh Islam trong lịch sử)*, Sukses Offset, Malang: 62.
- 16 [Http://cybermujahidah.wordpress.com/2011/02/19/kondisi-agama-bangsa-arab-sebelum-kedatangan-rasulullah-saw/](http://cybermujahidah.wordpress.com/2011/02/19/kondisi-agama-bangsa-arab-sebelum-kedatangan-rasulullah-saw/)
- 17 [Http://msubhanzamzami.wordpress.com/2010/10/18/kondisi-arab-pra-islam-dalam-aspek-sosial-budaya-agama-ekonomi-dan-politik/](http://msubhanzamzami.wordpress.com/2010/10/18/kondisi-arab-pra-islam-dalam-aspek-sosial-budaya-agama-ekonomi-dan-politik/)
- 18 [Http://cybermujahidah.wordpress.com/2011/02/19/kondisi-agama-bangsa-arab-sebelum-kedatangan-rasulullah-saw/](http://cybermujahidah.wordpress.com/2011/02/19/kondisi-agama-bangsa-arab-sebelum-kedatangan-rasulullah-saw/)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. A. Syalabi (1990), *Sejarah dan Kebudayaan Islam (Lịch sử và văn hóa Islam)*, Pustaka Alhusna, Jakarta.
2. Abdul Hamid Siddiq (2005), *Sirah Nabawi Muhammad Saw (Về Thiên sứ Muhammad)*, Marja, Bandung.
3. Ali Mufrodi (1997), *Islam di kawasan Kebudayaan Arab (Islam ở khu vực văn hóa Arab)*, Logos, Jakarta.
4. Budiman Rosady (2009), *Sejarah Kebudayaan Islam 1 (Lịch sử văn hóa Islam 1)*, Intimedia CiptaNusantara, Jakarta.
5. Fadhil Sj M. Ag (2008), *Pasang Surut Peradaban Islam dalam Lintasan Sejarah (Sự thăng trầm của nền văn minh Islam trong lịch sử)*, Sukses Offset, Malang.
6. Hasan Ibrahim Hasan (2006), *Sejarah dan Kebudayaan Islam (Lịch sử và văn hóa Islam)*, Kalam Mulia, Jakarta.
7. K. H. Moenawar Chalil (2001), *Kelengkapan Tarikh Nabi Muhammad Saw (Tủ sách về Thiên sứ Muhammad) (Jilid 1)*, Gema Insani, Jakarta.

Abstract

SOCIO- ECONOMIC AND RELIGIONS SITUATION OF ARABIAN IN THE PRE-ISLAMIC PERIOD

The Arab civilization is a part of human civilization. This civilisation's traces were found in many domains. In recent years, the Arab civilisation, especially the Islamic culture was interested in the world and it was considered as an outstanding phenomenon in the early of the 21th century. In the pre-Islamic period, the Arabs had a religious diversity picture. They culted Divine, Diablerie, Ancestor and absorbed the exterior religions such as Judaism, Christianity. These religious beliefs have existed in Arab society and also in the Islamic dogma. However, Muslims do not separate what are the pre-Islamic cultural elements and what are Islamic cultural elements. This article presented the social-economic context and religions of Arabs in the pre-Islamic period.

Keywords: Arabian, Arab civilization, Islam.